

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Проректор з науково-педагогічної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2024 р.

**ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ
(НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ**

ступінь вищої освіти – магістр
галузь знань – 23 – Соціальна робота
спеціальність – 231 Соціальна робота
освітньо-наукової програма – Соціальна робота та соціальна політика

Програма переддипломної (науково-виробничої) практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота», освітньо-наукової програми «Соціальна робота та соціальна політика».

Програму розробила: кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи ЗУНУ Надвичина Т. Л.

Розглянуто на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол №1 від. 28.08.2024

ВСТУП

Переддипломна (науково-виробнича) практика є невід'ємною частиною підготовки якісних фахівців, важливий елемент у процесі написання кваліфікаційних робіт магістрів та складовою частиною професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Переддипломна (науково-виробнича) практика спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, вдосконалення практичних навичок і умінь в роботі за обраною спеціальністю та є заключною частиною навчального циклу при здобутті кваліфікації магістра соціальної роботи. Програма переддипломної (науково-виробничої) практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 231 «Соціальна робота», освітньо-наукової програми «Соціальна робота та соціальна політика». **Загальна тривалість переддипломної (науково-виробничої) практики згідно з навчальним планом 450 годин (15 кредитів).**

Переддипломна (науково-виробнича) практика передбачає підготовку майбутнього фахівця до самостійного виконання професійних завдань на певній посаді чи у сфері професійної діяльності. Під час переддипломної (науково-виробничої) практики проводиться збір матеріалу, необхідного для виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра. Переддипломна (науково-виробнича) практика є одним з основних елементів освітнього процесу. Її важливою метою є збір емпіричних даних для кваліфікаційної дипломної роботи; поглиблення та закріплення набутих теоретичних знань з основних професійно зорієнтованих дисциплін; вивчення соціальних явищ і процесів, відповідно до обраної теми дослідження дипломної кваліфікаційної роботи; розроблення пропозицій щодо запобігання або вирішення соціальних проблем у сфері соціальної роботи тощо. Зміст індивідуального завдання, порядок його виконання визначається науковим керівником дипломної роботи. Завдання можуть бути пов'язані не тільки з написанням дипломної роботи, але й з науково-дослідною роботою кафедри психології та соціальної роботи, підготовкою доповідей на студентські наукові конференції, написання статей тощо.

У процесі виконання індивідуального завдання переддипломної (науково-виробничої) практики здобувачі, відповідно до кваліфікаційних вимог, повинні продемонструвати: знання загальнотеоретичних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, що розкривають теоретичні та практичні основи соціальної роботи; вміння відбирати, систематизувати та обробляти емпіричний матеріал відповідно до мети дослідження; виявляти причинно-наслідкові зв'язки соціальних процесів та явищ; обґрунтовувати наукові висновки та конкретні пропозиції щодо вирішення певної соціальної проблеми тощо.

Після закінчення переддипломної (науково-виробничої) практики здобувачі зобов'язані надати науковому керівникові пропозиції щодо змісту першого варіанту теоретичного та емпіричного розділів магістерської роботи, комплексу методів та методик дослідження, які повинні мати логічний, доказовий, аргументований характер. Також, здобувачі вищої освіти подають на кафедру науковому керівнику звіт у формі стислого опису виконаних видів діяльності, відповідно до індивідуальних завдань, визначених на основі плану дипломної роботи, ґрунтовні пропозиції щодо вирішення конкретної соціальної проблеми.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Мета і завдання переддипломної (науково-виробничої) практики – закріпити та поглибити знання, здобуті у процесі навчання; забезпечити розуміння ролі і значення науково-дослідної роботи в процесі прийняття рішень у майбутній професійній діяльності; сприяти розвитку навичок розв’язання прикладних завдань, організації та виконання науково-дослідних робіт; підготувати до самостійної, науково-дослідної діяльності; сприяти розвитку творчого мислення; формувати та розвивати науково-дослідницькі компетентності; оволодіти методологією та методами наукового дослідження; збирати та готувати матеріали, їх аналітично обробляти для виконання кваліфікаційної роботи; набувати досвід підготовки відповідної документації.

Важливими засадами організації переддипломної (науково-виробничої) практики є її системність, наступність і зв’язок з вивченням теоретичних курсів. Переддипломна (науково-виробнича) практика організується і проводиться цілеспрямовано, з ускладненням її змісту і завдань на 2 курсі магістратури, послідовним забезпеченням наступності місця, форм і методів її проведення, керівництва практичною роботою студентів.

Основними завданнями переддипломної (науково-виробничої) практики є:

- закріплення та поглиблення теоретичних знань з циклу професійно зорієнтованих дисциплін, здобутих студентами у процесі навчання;
- формування і вдосконалення професійних умінь і навичок здійснення науково-дослідної діяльності (ознайомлення з актуальними проблемами наукових досліджень; здійснення аналітичного огляду різних видів наукової літератури та оформлення бібліографії з вибраної теми дослідження; формування практичних навичок організації та виконання досліджень за тематикою кваліфікаційної роботи магістра; збір фактичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи магістра; формування умінь представлення та оформлення результатів дослідження на прикладі наукової доповіді, статті, магістерської роботи);
- безпосередня участь в роботі підприємства (організації чи окремих підрозділів), виконання конкретних соціально-професійних функцій;
- формування професійно значущих якостей особистості;
- накопичення досвіду з практичного оволодіння прийомами науково-дослідної діяльності;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до професійної діяльності;
- набуття відповідних професійних умінь і навичок щодо залучення до співпраці та координації діяльності установ і організацій, які займаються соціальною роботою.

У результаті проходження переддипломна (науково-виробнича) практика у здобувачів вищої освіти повинні бути сформовані **компетентності**:

ФК1. Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук, у тому числі методи математичної статистики та кількісні соціологічні методи, стосовно завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціальної роботи.

ФК2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

ФК3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

ФК4. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи.

ФК5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.

ФК6. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.

ФК9. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

ФК10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій.

ФК11. Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи.

ФК12. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства.

ФК14. Здатність до ефективного менеджменту організації у сфері соціальної роботи.

ФК15. Здатність до оволодіння навичками самостійного опанування новими знаннями, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології у соціальній сфері.

ФК16. Здатність до узагальнення результатів власних наукових досліджень та їх оприлюднення у формі наукових звітів (тез, статей, доповідей тощо).

ФК17. Здатність демонструвати знання і глибоке розуміння функцій, принципів, структури, рівнів соціального страхування та системи пенсійного забезпечення.

ФК18. Здатність застосовувати процедуру призначення і технологію нарахування, перерахунку та індексації різних видів пенсій.

ФК19. Здатність здійснювати ефективний соціальний вплив на індивідуальному, груповому та масовому рівнях.

ФК20. Здатність застосовувати техніки і прийоми соціального впливу на різні соціальні когорти та цільові групи клієнтів соціальних служб.

Результатом проходження практики є набуття таких **програмних результатів навчання:**

ПРН1. Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

ПРН3. Застосовувати іноземні джерела при виконанні завдань науково-дослідної та прикладної діяльності, висловлюватися іноземною мовою, як усно, так і письмово.

ПРН5. Збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних даних.

ПРН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для професійного зростання, опановувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості.

ПРН7. Застосовувати загальне та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних задач та здійснення наукового дослідження.

ПРН8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.

ПРН9. Виконувати рефлексивні практики в контексті цінностей соціальної роботи, відповідальності, у тому числі для запобігання професійного вигорання.

ПРН10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати раннє втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН12. Оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно удосконалення нормативно-правового забезпечення соціальної роботи.

ПРН13. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

ПРН15. Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень.

ПРН16. Розробляти соціальні проекти на високопрофесійному рівні.

ПРН17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок.

ПРН19. Критично оцінювати результати наукових досліджень та здійснювати пошук потрібної наукової інформації у соціальній сфері.

ПРН20. Узагальнювати результати власних наукових досліджень та оприлюднювати їх у формі наукових звітів (тез, статей, доповідей тощо).

ПРН 21. Демонструвати знання і глибоке розуміння функцій, принципів, структури, рівнів соціального страхування та системи пенсійного забезпечення.

ПРН 22. Володіти процедурою призначення і технологією нарахування, перерахунку та індексації різних видів пенсій.

ПРН 23. Аналізувати та прогнозувати основні напрями і концепції соціально-гуманітарної політики України.

ПРН 24. Розробляти та рефлексувати механізми реалізації соціально-гуманітарної політики України, а також налагоджувати міжінституційну взаємодію та міжвідомчу координацію діяльності у цій сфері.

2. БАЗИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Бази переддипломної (науково-виробничої) практики визначаються довгостроковими або короткостроковими договорами між університетом і підприємствами всіх форм власності, що є офіційною підставою для проходження практики здобувачів вищої освіти. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами і може визначатися на період самої практики або на термін до п'яти років з можливістю подальшої пролонгації на такий самий термін.

Базами проходження переддипломної (науково-виробничої) практики можуть виступати:

- науково-дослідні інститути та центри;
- соціально-психологічні служби освітніх закладів (загальноосвітні школи, школи-інтернати, дитячі будинки);
- соціальні служби, спеціалізовані соціальні заклади (дитячі будинки сімейного типу, соціальні притулки, реабілітаційні центри, хоспіси, пансіонати геріатричного типу);
- територіальні центри соціального обслуговування одиноких та непрацездатних громадян;
- управління соціального захисту;
- управління праці і соціальної політики;
- управління у справах сім'ї, дітей та молоді;
- служби у справах неповнолітніх;
- спеціалізовані заклади пенітенціарної системи;
- громадські організації;
- благодійні фонди тощо.

Закріплення здобувачів денної форми навчання за базами переддипломної (науково-виробничої) практики та призначення керівників від кафедри оформлюється наказом університету.

3. ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Зміст і послідовність переддипломної (науково-виробничої) практики визначається програмою, яка розробляється кафедрою психології та соціальної роботи згідно з навчальним планом. Програма і методичні вказівки для проходження переддипломної (науково-виробничої) практики в установах студентами 2-го курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти соціально-гуманітарного факультету зі спеціальності 231 Соціальна робота складена відповідно до вимог законодавства та з врахуванням положень освітньо-наукової програми «Соціальна робота та соціальна політика».

При проходженні переддипломної (науково-виробничої) практики здобувач вищої освіти виконує наступні індивідуальні завдання:

- ознайомлення із системою виробничих функцій соціального працівника конкретної установи, пов'язаних з виконанням завдань аналітико-дослідницького характеру;
- виявлення основних методів аналітико-дослідницької діяльності установи, що використовуються для збору інформації, розробки соціальних програм та проєктів;
- опрацювання і аналіз одного з проведених установою прикладних досліджень або ж участь у проведенні дослідження, в разі, якщо таке здійснюється установою під час проходження переддипломної (науково-виробничої) практики студентами, розробка анкети для збору необхідної бази переддипломної (науково-виробничої) практики інформації з метою подальшого її використання при плануванні роботи чи підготовці аналітичної довідки, звіту тощо; або ж проведення дослідження для підготовки кваліфікаційної роботи магістра на базі установи;

– підготовка щоденника практики переддипломної (науково-виробничої) практики та письмового звіту про результати практики, захист переддипломної (науково-виробничої) практики на засіданні призначеної комісії.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПЕРЕДДИПЛОМНОЮ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЮ) ПРАКТИКОЮ

Переддипломна (науково-виробнича) практика проводиться під керівництвом викладача університету. Перед її початком керівник проводить організаційні збори, на яких пояснюються цілі і завдання переддипломної (науково-виробничої) практики, місце і порядок проходження, вирішуються різні організаційні питання.

До відома студентів доводяться також вимоги відповідних регламентуючих документів з питань техніки безпеки, протипожежної безпеки і виробничої санітарії, проводиться вступний інструктаж.

Керівник переддипломної (науково-виробничої) практики від університету проводить ознайомлення студентів із методичними вказівками, програмою і завданнями проходження переддипломної (науково-виробничої) практики і видає:

- 1) програму переддипломної (науково-виробничої) практики;
- 2) методичні поради з проходження переддипломної (науково-виробничої) практики та оформлення звіту;
- 3) щоденник проходження переддипломної (науково-виробничої) практики.

По прибутті на базу проходження переддипломної (науково-виробничої) практики студенти зобов'язані з'явитись у відділ кадрів, пред'явити направлення на переддипломну (науково-виробничу) практику і щоденник проходження переддипломної (науково-виробничої) практики і відмітити в ньому дату прибуття. На студента-практиканта в конкретній базі видається наказ, згідно якого він зараховується на переддипломну (науково-виробничу) практику та одночасно з числа провідних спеціалістів призначається її керівник від бази переддипломної (науково-виробничої) практики.

За час проходження переддипломної (науково-виробничої) практики студенти повинні виконати вказані завдання, згідно з програмою та конкретною базою переддипломної (науково-виробничої) практики.

Після повернення з місця проходження переддипломної (науково-виробничої) практики студенти пред'являють на кафедру щоденник з обов'язковим заповненням всіх його граф, звіт про проходження переддипломної (науково-виробничої) практика та зібрані матеріали.

При проходженні переддипломної (науково-виробничої) практики студенти зобов'язані:

- до початку переддипломної (науково-виробничої) практики одержати від керівника переддипломної (науково-виробничої) практики від університету інструктаж про порядок проходження переддипломної (науково-виробничої) практики, з техніки безпеки й охорони праці, інформацію про оформлення необхідних документів та вимоги до системи звітності, які передбачені програмою переддипломної (науково-виробничої) практики;

- своєчасно прибути на базу переддипломної (науково-виробничої) практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою переддипломної (науково-виробничої) практики і вказівками її керівників (від університету і від бази переддипломної (науково-виробничої) практики);

- дотримуватися правил техніки безпеки;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно захистити звіт по переддипломній (науково-виробничій) практиці.

Під час проходження переддипломної (науково-виробничої) практики усі студенти мають бути забезпечені робочими місцями.

Студенти планують роботу в щоденнику, який повинен містити чіткий календарний графік (робочу програму) проходження переддипломної (науково-виробничої) практики зі зазначенням змісту основних етапів переддипломної (науково-виробничої) практики, пов'язаних із виконанням функцій спеціалістів конкретної організації, та термінів їх виконання. Графік проходження переддипломної (науково-виробничої) практики погоджують із керівником. У щоденнику вказують назву установи, на базі якої студент проходить переддипломну (науково-виробничу) практику, а також здійснюють окремі робочі записи, зокрема, щоденно фіксують виконання індивідуального графіку (програми).

Керівник переддипломної (науково-виробничої) практики від університету періодично перевіряє щоденник, про що робить відповідну відмітку (дата та підпис).

До керівництва переддипломною (науково-виробничою) практикою студентів залучаються досвідчені викладачі кафедри психології та соціальної роботи, які брали безпосередню участь у навчальному процесі, з якого проводиться переддипломна (науково-виробнича) практика.

Керівник переддипломною (науково-виробничою) практикою від кафедри:

Перед початком переддипломної (науково-виробничої) практики контролює підготовленість її баз та вважає за потребу до прибуття студентів-практикантів проведення відповідних заходів.

Забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на переддипломну (науково-виробничу) практику: інструктаж про порядок проходження переддипломної (науково-виробничої) практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, програми переддипломної (науково-виробничої) практика, щоденник та ін.).

Повідомляє студентів про систему звітності з переддипломної (науково-виробничої) практики, прийняту на кафедрі, а саме: подання письмового звіту, підготовка виступу тощо.

У тижневий термін подають завідувачу кафедри інформацію про наявні відхилення у ході переддипломної (науково-виробничої) практики (неявку студентів на її базу, відмову організації у прийнятті студентів на переддипломну (науково-виробничу) практику, дисциплінарні порушення тощо) та приймають оперативні заходи з їхнього усунення.

У тісному контакті з керівником переддипломної (науково-виробничої) практики від її бази забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою, а саме: консулює студентів з питань, що виникають в процесі переддипломної (науково-виробничої) практики, а також у веденні щоденника, підготовці матеріалів і написанні звіту про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики. Консулює студентів з питань програм переддипломної (науково-виробничої) практики.

Перевіряє на предмет наявності всіх видів операцій, які передбачені програмою переддипломної (науково-виробничої) практики і їх відображення у календарному плані, звіті, та щоденнику.

Періодично контролює виконання програми переддипломної (науково-виробничої) практики і дотримання студентами правил внутрішнього розпорядку.

Здійснює контроль за проходженням переддипломної (науково-виробничої) практики шляхом періодичних виїздів на базу її проходження.

Перевіряє звіти про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики і у складі комісії приймає заліки з переддипломної (науково-виробничої) практики.

В обов'язки керівника бази переддипломної (науково-виробничої) практики входить:

- організація робочого місця практиканта і створення необхідних умов для проходження переддипломної (науково-виробничої) практики (видача направлення; реєстрація зворотного листа погодження про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики на даній базі конкретним студентом);

- залучення студентів до участі у поточній роботі структурного підрозділу, що є безпосереднім місцем проходження переддипломної (науково-виробничої) практики;

- допомога у виконанні окремих завдань і контроль за реалізацією програми переддипломної (науково-виробничої) практики;

- надання студенту-практиканту характеристики, в якій аналізується якість підготовленого ним звіту.

До переддипломної (науково-виробничої) практики допускаються студенти, які повністю виконали навчальний план.

Обов'язки студентів під час переддипломної (науково-виробничої) практики:

- до початку переддипломної (науково-виробничої) практики отримати інструкції її керівника від університету щодо виконання робочої програми переддипломної (науково-виробничої) практики, порядку оформлення всіх необхідних документів, а також два примірники графіка проходження переддипломної (науково-виробничої) практики (один для студентів і один – для керівника бази переддипломної (науково-виробничої) практики), направлення на переддипломну (науково-виробничу) практика;

- своєчасно прибути на місце проходження переддипломної (науково-виробничої) практики;

- після прибуття на переддипломну (науково-виробничу) практику студент повинен пред'явити керівникові від бази переддипломної (науково-виробничої) практики щоденник, пройти інструктаж з техніки безпеки і пожежної профілактики, ознайомитися з робочим місцем;

- під час переддипломної (науково-виробничої) практики студент зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені робочою програмою переддипломної (науково-виробничої) практики, з урахуванням вказівок керівників переддипломної (науково-виробничої) практики від університету і від її бази;

- відповідати за виконану роботу;

- своєчасно оформити щоденник та звіт з переддипломної (науково-виробничої) практики.

ЩОДЕННИК ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Щоденник переддипломної (науково-виробничої) практики містить основні документи, що стосуються даної практики:

- 1) розпорядження про скерування студента на переддипломну (науково-виробничу) практику;
- 2) календарний графік проходження переддипломної (науково-виробничої) практики;
- 3) відгук про роботу студента на переддипломній (науково-виробничій) практиці;
- 4) висновок керівника переддипломної (науково-виробничої) практики від кафедри;
- 5) основні положення переддипломної (науково-виробничої) практики та правила ведення щоденника.

Розпорядження про скерування студента на переддипломну (науково-виробничу) практику, підписане і скріплене печаткою, є посвідченням направлення студента на практику на зазначений термін.

Календарний графік проходження переддипломної (науково-виробничої) практики складають відповідно до її завдань керівники переддипломної (науково-виробничої) практики від кафедри психології та соціальної роботи та відповідної установи спільно з практикантом у перший день проходження переддипломної (науково-виробничої) практики.

Відгук про роботу студента на переддипломній (науково-виробничій) практиці заповнює керівник даної практики від відповідної установи. У відгуку відображають:

- місце переддипломної (науково-виробничої) практики, посаду, яку дублював студент;
- виявлені теоретичні знання, уміння та практичні навички;
- нові знання, уміння та навички, які здобув за час переддипломної (науково-виробничої) практики;
- завдання, які виконав;
- виявлені особисті якості студента;
- пропозиції про оцінку за проходження переддипломної (науково-виробничої) практики тощо.

Керівник практики підписує відгук і скріплює його печаткою своєї установи.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

На завершальному етапі переддипломної (науково-виробничої) практики здійснюють самооцінку рівня професійної підготовки. Це дає можливість студенту реально оцінити свої сили і за допомогою керівника переддипломної (науково-виробничої) практики від університету визначити основні недоліки у теоретичній підготовці.

Підсумком переддипломної (науково-виробничої) практики є виконання календарного графіку (програми) проходження переддипломної (науково-виробничої) практики, підготовка і захист звіту. Своєчасне виконання

затвердженого календарного графіку переддипломної (науково-виробничої) практики та регулярно ведення записів до текстової частини звіту є обов'язковим.

Із метою успішного виконання програми переддипломної (науково-виробничої) практики, студент, окрім записів у щоденнику, складає звіт про виконання завдань переддипломної (науково-виробничої) практики згідно з розділами програми. Даний етап праці дозволяє керівникові узагальнити результати переддипломної (науково-виробничої) практики, допомогти студенту зрозуміти практичне значення кінцевого результату роботи.

Оскільки під час проходження переддипломної (науково-виробничої) практики студенти можуть нагромадити велику кількість фактичного матеріалу, то в цьому випадку роль керівника переддипломної (науково-виробничої) практики зводиться до надання їм допомоги у відборі найістотнішої інформації та правильному оформленні її у звіті.

У звіті повинні бути відображені результати практичної діяльності з відповідними висновками і пропозиціями, що засвідчує вміння студента аналізувати і оцінювати роботу підприємства та його структурних підрозділів.

Звіт включає:

- опис місця, періоду та мети проходження переддипломної (науково-виробничої) практики; визначаються загальні завдання, які ставить перед собою студент, чому бажає навчатися; які знання, вміннята навички хоче здобути.

- загальну характеристику бази переддипломної (науково-виробничої) практики, її призначення та місце в механізмі держави;

- завдання бази переддипломної (науково-виробничої) практики, які повноваження їй надані відповідно до законодавства;

- які нормативно-правові акти регулюють діяльність бази практики, їх коротка характеристика;

- структура бази переддипломної (науково-виробничої) практики, правила внутрішнього розпорядку та організація роботи;

- які на сьогоднішній день Ви бачите проблеми у роботі бази переддипломної (науково-виробничої) практики та які можливі шляхи їх подолання;

- студент описує в яких діях, навчальних заходах, брав участь (має відповідати календарному графіку та щоденним робочим записам);

- зазначається перелік проєктів процесуальних документів, які студент складав протягом практики, із посиланням на відповідний номер додатку;

- дається коротка характеристика тим процесуальним документам, участь у розробці яких студент приймав участь;

- загальні положення про організацію охорони праці на базі переддипломної (науково-виробничої) практики відповідно до Закону України «Про охорону праці»;

- структурний підрозділ (посадова особа) відповідальна за організацію охорони праці, її завдання (обов'язки).

Зазначається перелік нормативно-правових актів, підручників, наукових статей, інтернет-ресурсів, які студент використовував під час написання звіту, роботи над індивідуальним завданням, складання процесуальних документів тощо.

Список літератури повинен бути пронумерований.

Додатки являють собою оформлені відповідно до чинного законодавства документи або заповнені бланки нормативно-правових актів, які студент виготовив

під час проходження практики. Додатки повинні бути пронумеровані та складені в хронологічному порядку.

Звіт про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики виконують державною мовою. Загальний обсяг звіту – 20–25 друкованих сторінок на стандартному папері. Поля: ліве – 30 мм, верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Міжрядковий інтервал – 1,5. Текст в редакторі MS/Word шрифтом Times New Roman, розмір шрифту (кегель) – 14 у форматі doc або rtf. Абзацний відступ – 1,5 см.

Назву розділів виділяють великими літерами. Розділи нумерують арабськими цифрами: 1, 2, 3, 4... і т. д; підрозділам (параграфам) надають нумерацію: 1.1, 1.2..., 2.1, 2.2... і т. д. Нумерацію ілюстративного матеріалу (схеми, графіки, діаграми і т. д.) роблять послідовно, арабськими цифрами. Назву матеріалу розміщують під малюнком, у тексті подають його стислий аналіз.

Звіт студента про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики повинен містити:

- титульну сторінку;
- зміст із назвами розділів (згідно програми проходження переддипломної (науково-виробничої) практики) і зазначенням сторінок, де вони починаються;
- аналіз кожного розділу;
- висновки і пропозиції;
- список використаних джерел і літератури (15 джерел);
- додатки: положення про завдання і функції структурного підрозділу бази переддипломної (науково-виробничої) практики; посадова інструкція робочого місця, на якому студент проходив переддипломну (науково-виробничу) практику; інші документи (при необхідності).

Нумерація сторінок – наскрізна, починаючи з цифри 3 (вступ).

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВІРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

У 3-денний термін після завершення переддипломної (науково-виробничої) практики належним чином оформлений звіт, а також щоденник, календарний графік і характеристику керівника даної практики від бази переддипломної (науково-виробничої) практики про роботу студента потрібно здати на рецензування керівнику переддипломної (науково-виробничої) практики від університету.

Для проведення захисту переддипломної (науково-виробничої) практики на засіданні кафедри психології та соціальної роботи затверджують комісію у складі 3-х викладачів кафедри.

Підведення підсумків переддипломної (науково-виробничої) практики здійснюють шляхом її індивідуального захисту кожним студентом. Під час захисту студент розповідає комісії про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики, формулює завдання переддипломної (науково-виробничої) практики і пояснює їхнє виконання; інтерпретує отримані результати.

За результатами захисту виставляють диференційовану оцінку, яку заносять у рейтингову відомість, а залік у відомість та залікову книжку. Критерії оцінювання такі: вичерпність та правильність виконання завдань переддипломної (науково-виробничої) практики, якість оформлення звіту, переконливість відповідей студента під час захисту, відгук керівника переддипломної (науково-виробничої) практики від установи (табл. 1.1).

Критерії диференціації оцінок

Оцінка	Критерії диференціації
Відмінно	Зміст та оформлення звіту і щоденника бездоганні. Характеристика студента позитивна. Повні і точні відповіді на всі запитання членів комісії з програми переддипломної (науково-виробничої) практики
Добре	Несуттєві зауваження щодо змісту й оформлення звіту і щоденника. Характеристика студента позитивна. У відповідях на запитання членів комісії з програми переддипломної (науково-виробничої) практики студент допускає окремі неточності, хоча загалом має тверді знання
Задовільно	Недбале оформлення звіту і щоденника. Переважна більшість питань програми переддипломної (науково-виробничої) практики у звіті висвітлена, однак мають помилки. Характеристика студента в цілому позитивна. При відповідях на запитання членів комісії з програми переддипломної (науково-виробничої) практики студент відчуває себе непевно, допускає помилки, не має твердих знань
Незадовільно	Таку оцінку виставляють студентіві, якщо у звіті висвітлені не всі розділи програми переддипломної (науково-виробничої) практики або звіт підготовлений не самостійно. Характеристика студента, що стосується ставлення до переддипломної (науково-виробничої) практики і трудової дисципліни – негативна. На більшість запитань членів комісії студент не дає задовільних відповідей

У процесі оцінювання проходження переддипломної (науково-виробничої) практики студентами враховуються три складові:

- 1) виконання завдань;
- 2) оформлення звіту;
- 3) захист звіту.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з проходження переддипломної (науково-виробничої) практики 16 визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Виконання завдань	Оформлення звіту	Захист звіту
30%	30%	40%

Студентам, які не виконали усіх вимог переддипломної (науково-виробничої) практики, отримали негативні відгуки керівників про роботу, чи незадовільну оцінку під час захисту звіту, може бути надана можливість проходження переддипломної (науково-виробничої) практики повторно. Передбачено також подання на відрахування з університету (рішення приймає спеціальна комісія, до складу якої, крім 2-х керівників, входять завідувач кафедурою та декан факультету).

Студенти, які повністю або частково не виконали завдання переддипломної (науково-виробничої) практики з поважних причин, що підтверджують відповідні

документи, повинні написати заяву, на підставі якої наказом по університету їм продовжують термін проходження переддипломної (науково-виробничої) практики. Після його завершення захист звіту відбувається на загальних підставах.

Питання про ліквідацію заборгованості студентів (несвоєчасне повернення з бази переддипломної (науково-виробничої) практики та захист звіту) вирішують на підставі особистої заяви на ім'я декана факультету та письмового дозволу останнього. Найбільш оригінальні рішення можуть бути подані у формі раціоналізаторських пропозицій та як виступи на науково-практичних конференціях в університеті або на інших організаціях.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Белавін С. П., Мітіна С. В., Орловська О. А. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навч. посіб. Херсон : Олді, 2021. 436 с.

2. Вальчук О. І. Етапи формування публічної політики в системі державного соціального страхування України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2021. Вип. 21. С. 7–10.

3. Карагодіна О., Семигіна Т. Розвивальний потенціал досліджень у соціальній роботі. *Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (13–14 березня 2020 року, Київ) / за ред. Ю.М. Швалба. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. С. 49–52.

4. Кришень О. В. Сучасні тенденції формування, реалізації та розвитку регіональної соціальної політики в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 1 (44). С. 52–58.

5. Надвинична Т. Л. Методичні рекомендації щодо організації та проведення переддипломної (науково-виробничої) практики для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» освітньо-наукової програми «Соціальна робота та соціальна політика», другого (магістерського) рівня вищої освіти, Тернопіль, ЗУНУ. 2024, 23 с.

6. Оцінка якості життя в Україні на основі суб'єктивних показників добробуту: монографія / Е. Лібанова, О. Осауленко, Л. Черенко. Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2020. 361 с.

7. Паращевін М. Результати національних щорічних моніторингових досліджень 1992–2020 рр. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2020. Вип. 7 (21). С. 441–442..

8. Савченко В. Ф. Інноваційні підходи до розвитку соціальної сфери України. *Економічний форум*. 2021. № 2. С. 154-163.

9. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія / за ред. Т. Семигіна. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.

Додаткові

10. Батюк О. Щодо розуміння експертизи соціальної безпеки. *Ввічливість. Humanitas*, 2021. Вип. 2. С. 63–69.

11. Болотіна Є. В., Шубна О. В., Бившева Л. О., Колесникова Г. М. Проблеми розвитку пенсійного забезпечення в Україні в контексті соціального захисту. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 1 (63). С. 162–170.

12. Бюджетний кодекс України : Закон від 08.07.2010 р. №2456-VI (зі змінами та доповненнями). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

13. Гітіс Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження

сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116–122. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1\(59\)-116-122](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122).

14. Державні соціальні стандарти та гарантії / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html>.

15. Клос Л., Джавадян О. М. Соціальна реклама як приклад сучасної практики соціальної роботи в Україні. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8. №. 2. Р. 190–203.

16. Конвенції МОП щодо захисту трудових прав працівників, що ратифіковані Україною від 23.06.1971 № 135 URL: <https://hrliga.com/index.php?module=news&op=view&id=19061>.

17. Лапіна М.Д. Програма соціально-психологічного тренінгу профілактики й корекції професійної деформації та вигорання фахівців із соціальної роботи. *Габітус*. № 19. 2020. С. 225–229.

18. Малишко Є. О. Аналіз сучасного стану та розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 45. С. 233–241. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/45_2020_ukr/39.pdf.

19. Нолан І. Захист дітей від бідності: роль прав у Раді Європи / Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/final-protecting-the-child-from-poverty-ukrainian/16809e96ec>.

20. Оцінка якості життя в Україні на основі суб'єктивних показників добробуту: монографія / Е. Лібанова, О. Осауленко, Л. Черенко. Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2020. 361 с.

21. Паращевін М. Результати національних щорічних моніторингових досліджень 1992–2020 рр. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2020. Вип. 7 (21). С. 441–442.

22. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5.10.2000 р. №2017-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.

23. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>.

24. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>.

25. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>.

26. Про деякі заходи із забезпечення соціальних гарантій військовослужбовців та ветеранів війни : Указ Президента України 13.10.2021 р. № 532/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532/2021#Text>.

27. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>

28. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. №1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

29. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>.

30. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 р. №5067-VI (зі

змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.

31. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1996 р. № 959. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п>.

32. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

33. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р. №1057-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

34. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text>.

35. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.

36. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5.11.1991 р. №1788-XII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>.

37. Про прожитковий мінімум : Закон України від 15.07.1999 р. №966-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14>.

38. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.

39. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. №2671-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

40. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

41. Семигіна Т.В. Клієнти соціальної роботи як співдослідники. *Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень*: матеріали міжнародної наукової конференції (10 липня 2020 р.). Т.2. Вінниця: МЦНД, 2020. С.33-35.

42. Сервера Хосе Л. Розробка системи моніторингу територіального розвитку. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13779>.

43. Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір : збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2020. 124 с.

44. Сучасні теорії соціальної роботи : Антологія / за ред. Т. Семигіна. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.

45. Якимова Н. С. Світова практика функціонування систем страхування по безробіттю в умовах трансформації поведінкових моделей суб'єктів ринку праці. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 6.1-2. С. 125-131.

46. Bart Vanhercke, Slavina Spasova and Boris Fronteddu. Social policy in the European Union: state of play 2020 Facing the pandemic Twenty-first annual report. Brussels, 2021. 223 p. URL: <https://www.etui.org/sites/default/files/2020-12/Social%20policy%20in%20the%20European%20Union%20state%20of%20play%202020-web.pdf>

47. Kucher G. Social work in Ukraine, development in modern conditions. Sciences of Europe. Vol 2, № 14. Lambert K. Engelbrecht. Management and Supervision of Social

Workers: South African Edition, 2nd Edition. URL: <https://www.cengage.co.uk/books/9781473751378/>.

48. Ploszka Adam. A Homeless Bill of Rights as a New Instrument to Protect the Rights of Homeless Persons. *The European Constitutional Law Review (EuConst)*. Published online by Cambridge University Press: 03 December 2020. № 2. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/european-constitutional-law-review/article/homeless-bill-of-rights-as-a-new-instrument-to-protect-the-rights-of-homeless-persons/9F3980856738486AB50DE6F014393B2B>.

49. Zhayvoronok I., Chernyahivska V., Bilyk O., Charkina A., Farynovych I. Strategy for improving the quality of life in countries with economies in transition. *International Association of Engineering and Management Education (IAEME)*. 2020. P. 523–531.